

GASTEL, Maria Josefina van, echtgenote van Albert Pil, studentenleidster, eerste vrouwelijke kandidaat voor het parlement (Antwerpen 4 maart 1892).

Maria van Gastel, dochter van een Nederlands echtpaar dat zich in Antwerpen vestigde, studeerde aldaar aan het St.-Maria-Instituut en was van 1912 tot '14 als technisch regentes verbonden aan Het Spijker, school van de Zusters Ursulinen te Hoogstraten. Zij werkte mee aan het tijdschrift *De Lelie*. In augustus 1914 werd zij Rode Kruis-vrijwilligster, kwam als verpleegster eerst in Engeland, daarna in Amerika terecht, waar zij studeerde in Berkeley en daarna Romaanse talen onderwees in Dallas. Haar spreekbeurten over haar belevenissen bij de intocht van de Duitsers in België maakten haar zo bekend, dat haar werd verzocht deel te nemen aan de campagne voor de Liberty Loans (leningen ter financiering van de oorlog) en voor de bevoorrading van België. De Amerikaanse regering erkende haar verdiensten met een speciale medaille en door toedoen van een beweging voor vrouwenemancipatie was zij de eerste vrouw die in een Amerikaans parlement sprak.

Maria van Gastel was verloofd met Albert Pil, die een rol speelde in de Frontbeweging en later een gezaghebbende figuur in het katholieke Vlaams-nationalisme werd. Zij trouwde met hem op 14 september 1920 en liet zich als een der eerste studenten inschrijven aan de pas opgerichte Katholieke Hogeschool voor Vrouwen, waar zij de eerste voorzitter van het eerste Hoogstudentinnenverbond werd. Haar redenaarstalent en haar prestige ingevolge haar rol tijdens de oorlog maakten indruk, toen zij met het Hoogstudentinnenverbond de campagne voor amnestie begon en de eerste amnestiemeeting organiseerde.

Toen de Vlaamse nationalisten bij de verkiezingen van 1929 in Antwerpen een kandidatenlijst indieden, werd zij in de stemming als tweede kandidaat aangewezen, na Mr. H. Picard, die de enige zetel zou behalen. Bij latere verkiezingen weigerde zij om familieredenen een plaats. In de jaren twintig en dertig trad zij nog wèl geregeld op voor Vlaamse propagandameetings en studiekringen. Kort voor de Tweede Wereldoorlog was zij betrokken bij een vredesactie van Vlaamse vrouwen, op aandrang van Dom Modest van Assche.

Haar man overleed op 4 november 1940 en bij het bombardement van Mortsel op 5 april 1943 verloor zij haar woning en een aantal bezittingen, w.o. vele documenten. Tijdens de oorlog was zij enkel actief bij Hulp aan de gezinnen van (Belgische) militairen en bij Winterhulp. Na de oorlog werd zij afgevaardigde van de kinderrechter en in 1946 stichtte zij een tehuis voor kinderen van door de repressie naar de gevangenis gezonden ouders. Na de repressie, toen de delinquenten weer in de maatschappij werden opgenomen, achtte zij haar taak daar volbracht. Er werden verscheidene tehuizen opgericht naar het model van het eerste, dat Opwaarts heette en het systeem van halve vrijheid toepaste. Voor dit systeem werd in 1964 de Visser Neerlandia-prijs toegekend. Maria van Gastel reisde nog tweemaal naar Amerika, waar zij een tijdlang een tehuis bestuurde, erburgeres van Boys Town werd en voordrachten over de V.B. hield. Haar drie zoons werden priester.

LITERATUUR: E.E. Balduck, *Dr. sc. Berten Pil, jeugd en plicht* (1965); - G. Durnez, *De levensroman van Mary Van Gastel*, in *Het Volk* (9-10 november 1968); - G. Durnez, *Blauvoeten met scherpe bekken*, in *De Standaard* (20 januari 1971).

GASTON DURNEZ